

Vertaling van stuk

A 89/5/6

Conclusie van plaatsvervangend
advocaat-generaal H. Lenaerts
in de zaak A 89/5

1. SCHONS P.
2. SCHONS R.
3. VLUCCEN M-R
4. ROYALE BELGE n.v.

- t/
1. LECOK R.
 2. WINTERTHUR n.v.
 3. PESCH J.
 4. MEYER M.

in aanwezigheid van GROEP DROUOT n.v.

Onderwerp van de vragen

In zijn arrest van 21 juni 1989 (AR 6824) stelt het Hof van Cassatie van België aan het Benelux-Gerechtshof vier vragen van uitleg van de artikelen 2, 3, 6, 11, § 1, en 13 van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. De vragen houden verband met de geldigheid van het zgn. exclusief besturen-beding.

Feiten

Patrick Schons veroorzaakte een verkeersongeval met een motorrijtuig dat toebehoorde aan Richard Lecok. Deze laatste was verzekerd bij Groep Drouot. De verzekeringspolis bevatte een zgn. exclusief besturen-beding, waarbij de dekking werd beperkt tot Lecok, met uitsluiting van iedere andere bestuurder.

Schons was voor zijn eigen wagen verzekerd bij Royale belge. De dekking van die verzekering was uitgebreid tot het occasionele gebruik van een aan een derde toebehorend motorrijtuig, maar die uitbreiding had een aanvullend karakter. Volgens artikel 4, derde lid, van de polis had de uitbreiding geen uitwerking "in de mate dat de persoon, die schade heeft geleden, daarvan werkelijk vergoeding kan bekomen op grond van een lopend contract, dat de burgerlijke aansprakelijkheid dekt, waartoe het gelijkgestelde motorrijtuig aanleiding geeft."

Bij vonnis van 31 maart 1988 veroordeelt de Correctionele Rechtbank te Verviers Schons, samen met zijn ouders en zijn verzekeringsmaatschappij Royale belge, tot vergoeding van de slachtoffers. De rechtbank stelt de verzekeraar van Lecok - Groep Drouot - buiten het geding, omdat zij het exclusief besturen-beding tussen verzekeraar en verzekeringnemer geldig acht, nu de burgerlijke aansprakelijkheid gedekt was door de verzekering van Schons.

Algemene-bespreking

Luidens artikel 2, § 1, eerste lid, van de Gemeenschappelijke Bepalingen worden motorrijtuigen tot het verkeer op de openbare weg slechts toegelaten, "indien de burgerrechtelijke aansprakelijkheid, waartoe zij aanleiding geven, gedekt is door een verzekering welke aan de bepalingen van deze wet beantwoordt." Artikel 3, § 1, bepaalt dat de verzekering de burgerrechtelijke aansprakelijkheid moet dekken "van de eigenaar, van iedere houder, van iedere bestuurder van het verzekerde motorrijtuig en van iedere vervoerde persoon", met uitzondering van degenen die zich door diefstal of geweldpleging de macht over het motorrijtuig hebben verschafte of, dit wetende, een dergelijk motorrijtuig zonder geldige reden gebruiken.

Een verzekering die een exclusief besturen-beding bevat, waarbij alleen de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de eigenaar, met uitsluiting van iedere andere bestuurder, dekt, beantwoordt niet aan het bepaalde in artikel 3, is dus geen verzekering "welke aan de bepalingen van deze wet beantwoordt." Het motorrijtuig waarvoor een zodanige verzekering is gesloten, is derhalve niet tot het verkeer op de openbare weg toegelaten.

Dit betekent niet dat de verzekering met een exclusief besturen-beding nietig is en evenmin dat het beding zelf nietig is. Verzekering en beding zijn volkomen rechtsgeldig, maar de desbetreffende verzekering valt niet onder de Gemeenschappelijke Bepalingen.

Voor de toepassing van de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen komt deze verzekering niet in aanmerking, is het alsof de aansprakelijkheid niet is gedekt.

De toestand is vergelijkbaar met een "verzekering van de incidentele bestuurder die de burgerlijke aansprakelijkheid dekt van een bepaalde persoon voor het geval dat hij een motorrijtuig, welk dan ook, bestuurt". Het Benelux - Gerechtshof heeft beslist dat de Gemeenschappelijke Bepalingen niet van toepassing zijn op een zodanige verzekering, omdat deze bepalingen "uitgaan van en uitsluitend betrekking hebben op een verzekering waarvan het onderwerp is de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe een bepaald motorrijtuig aanleiding kan geven"(1).

Evenzo kan men stellen dat de Gemeenschappelijke Bepalingen niet van toepassing zijn op een verzekering met een exclusief besturen-beding, omdat deze bepalingen uitsluitend betrekking hebben op een verzekering die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt van iedere houder en iedere bestuurder van het verzekerde motorrijtuig en niet alleen die van de eigenaar.

(1) Arrest van 17 maart 1986, in de zaak A 84/4, Openbaar Ministerie en Meeuws tegen Lloyd Wigham, Jurisprudentie 1986, deel 7, blz. 2; zie inzonderheid nrs 19, 20 en 27 van het arrest.

Zijn de Gemeenschappelijke Bepalingen niet toepasselijk, dan kan de benadeelde zich uiteraard niet beroepen op artikel 6. Hij kan dus op die grond geen eigen recht tegen de verzekeraar doen gelden. Evenmin kan er dan sprake zijn van enige nietigheid die de verzekeraar, krachtens artikel 11, § 1, aan de benadeelde niet kan tegenwerpen.

De schaderegeling moet uitsluitend gebeuren op grond van de aangegane verzekeringen overeenkomstig de algemene nationale verzekeringswetgeving. Daarbij zal eventueel een beroep moeten worden gedaan op het waarborgfonds dat de betrokken Staat heeft opgericht ter uitvoering van artikel 7 van de Benelux - overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

Beantwoording van de vragen

Eerste-vraag : "Is krachtens de voornoemde artikelen 2 en 3 (van de Gemeenschappelijke Bepalingen) een motorrijtuig tot het verkeer op de openbare weg toegelaten wanneer de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe het aanleiding kan geven gedekt is door een verzekering waarin een beding van exclusief gebruik voorkomt waarbij alleen de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de eigenaar, met uitsluiting van alle andere bestuurders, wordt gedekt?"

Uit de algemene bespreking volgt dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord.

Tweede-vraag : "Is het (in de eerste vraag) bedoelde beding krachtens de voormelde artikelen 2, 3, 6, 11, eerste lid, en 13 (van de Gemeenschappelijke Bepalingen) nietig of kan het althans niet aan de benadeelde worden tegengeworpen ?"

Aangezien de Gemeenschappelijke Bepalingen niet van toepassing zijn op een verzekering met een exclusief besturen-beding, is dit beding niet nietig op grond van een van de in de vraag vermelde artikelen en verhinderen deze artikelen evenmin dat het beding aan de benadeelde wordt tegengeworpen.

Derde-vraag : "Bestaat, in het geval dat de (in de eerste vraag) bedoelde clause nietig is of althans onmogelijk aan de benadeelde persoon kan worden tegengeworpen, krachtens de voormelde artikelen 2, 3, 6, 11, eerste lid, en 13, de nietigheid van die clause of althans de onmogelijkheid haar aan de benadeelde tegen te werpen van rechtswege of kan zij afhangen van de omstandigheid dat de aansprakelijkheid van een bestuurder buiten de eigenaar gedekt is door een andere polis burgerrechtelijke aansprakelijkheid, bijvoorbeeld wanneer die andere polis bepaalt dat de door haar gegeven dekking niet wordt verleend wanneer de schadelijder werkelijk vergoeding kan krijgen krachtens een lopende verzekeringsovereenkomst die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt waartoe het verzekerde voertuig aanleiding geeft ?"

Uit het antwoord op de tweede vraag volgt dat deze vraag geen beantwoording meer behoeft.

Vierde-vraag : "Wanneer het schadeveroorzakende voertuig gedekt is door een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid waarin het (in de eerste vraag) vermelde beding voorkomt, dat voertuig op het ogenblik van het ongeval bestuurd werd door een ander persoon dan de eigenaar en die persoon, zelf eigenaar van een ander voertuig, voor dat voertuig een polis burgerrechtelijke aansprakelijkheid heeft afgesloten waarin een beding voorkomt dat de dekking van de verzekering aanvult door haar uit te breiden tot het toevallig gebruik van een aan een derde toebehorend voertuig, tegen welke van de twee verzekeraars kan de benadeelde het eigen recht uitoefenen dat de verzekering te zijnen behoeve doet ontstaan, krachtens de artikelen 2, 3, 6, 11, eerste lid, en 13 ?"

De Gemeenschappelijke Bepalingen zijn op geen van beide in de vraag omschreven verzekeringen van toepassing. Derhalve bevatten zij geen voorschrift betreffende het eigen recht dat de benadeelde kan uitoefenen.

Brussel,